

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 640 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
<i>Ibragimova Gulsanam Nematovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
<i>Abduyev Sheroz</i>	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
<i>Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li</i>	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
<i>Bobojonova Zarina Rashidovna</i>	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
<i>Isaqulova Baxtigul Xo'jamovna</i>	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
<i>Jumayeva Sadbarg Mirolimovna</i>	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
<i>Karimova Moxichehra Rixsibayevna</i>	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
<i>Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi</i>	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
<i>Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
<i>Raximberganova Munajat Muzaffar qizi</i>	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
<i>Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
<i>Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi</i>	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
<i>Avazov G'oyibnazar Berdiyevich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
<i>Baratova Yulduz Asadullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
<i>Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi</i>	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
<i>Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
<i>O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
<i>Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna</i>	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
<i>Imomov I., Umirova D.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
<i>Iskandarova Munisa Bahodir qizi</i>	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
<i>Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna</i>	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari.....	110
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	113
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
<i>Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi</i>	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
<i>Quronova Ismigul Xolmurod qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	126
<i>Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
<i>Sanayeva Surayyo Bobonazarovna</i>	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	139
<i>Shukurova Sevara Ilhomovna</i>	
Improving High Jump Techniques	143
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari.....	146
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников.....	149
<i>Ахмаджонова Нозима Нодиржон қизи</i>	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
<i>Омонуллаева Дилофуза Асадулла қизи</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari.....	157
<i>Abduvaxobova Nodira</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
<i>Ismailova Nozima Umaraliyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnни tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati.....	164
<i>Utanbayeva Dildora Abdixadirovna</i>	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
<i>Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
<i>To'raqulov Akbar Rustam o'g'li</i>	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
<i>Temirova Muyassar Abdulkarim qizi</i>	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
<i>Raximova Surayyo Otabek qizi</i>	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
<i>Biysenov Temirbek Taumuratovich</i>	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati.....	188
<i>Choriyeva Surayyo Choriyevna</i>	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
<i>Davidova Sayyora Sirojiddin kizi</i>	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
<i>Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna</i>	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish.....	201
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
<i>Mannanova Nargiza Xaydarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari215 Masharipova Kumushoy Amin qizi
	The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students.....218 Mavlonova Dildora Shukhrat kizi
	Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish222 N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova
	Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...226 Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich
	The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture230 Rajabova Shaxlo Shodmonovna
	Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati234 Ramazonova Salomat Saidovna
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash238 Saidova Gulruh Halim qizi
	O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida).....242 Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna
	Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников246 Истамова Нигора Азимжановна
	Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari249 Xakimova Dildora Mashrabjonovna
	Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов253 Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна
	Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida257 Rashidova Gulnoza G'ulomovna
	Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati261 Xaydarov Sulaymon Amirqulovich
	Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar.....265 Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li
	Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari268 Abduraximov Asror Sultonali o'g'li
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari.....271 Adizova Nilufar Quvondiq qizi
	Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati274 Alimov Asadulla Urokbayevich
	Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri278 Alimova Umida Jumaboy qizi
	Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....282 Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna
	Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi.....286 Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna
	Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish289 Islomova Xafiza Azamatovna
	Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish.....293 Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi
	Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri.....298 Kozimova Nargiza Istam qizi
	Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili303 Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna
	Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv309 Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari.....	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Oдинаjon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati.....	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'alarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish 410 Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna
	Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni 415 Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li
	Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari..... 419 Ruzmatova Nigina Shotilla qizi
	Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish..... 422 Uchqunova Adiba Roziq qizi
	7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili..... 427 Umurova Farangiz Askarboy qizi
	O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi 430 Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi..... 433 Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna
	Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы 439 Ниязова Хилола
	Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili 443 Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonovna Salimjon qizi
	Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции 446 Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна
	Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash..... 449 Hamroyeva Komila Axmatovna
	Talabalar analitik kompetentligini analitik-diaagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari..... 455 Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich
	Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar 458 Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li
	Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili 461 Melikova Elnora Shuxratovna
	Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari..... 465 Usmonova Dilobat Elmurodovna
	“Nutq o'stirish metodikasi” fanining didaktik asoslarini takomillashtirish..... 469 Davlatova Ra'no Haydarovna
	Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения..... 473 Айдарова Диана Смутуллаевна
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni 481 Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna
	Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari 484 Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li
	Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi 488 Alimova Maftuna Ravshanbek qizi
	Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi 491 Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich
	Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati..... 496 Bahodirjon Omonov
	Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevrotik holatlarning shakllanishi 500 Bekmirov Tolib Rashidovich
	Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists 504 Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli
	Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni 507 Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students.....	510
<i>Gaziyeva Saida Turgunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
<i>Kabulov Inamjan Sharipbayevich</i>	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
<i>Karimova Saida O'ktamovna</i>	
O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
<i>Karshiyeva Diyora Abdusakim qizi</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
<i>Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li</i>	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
<i>Narbayev Farrux Sharafbayevich</i>	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
<i>Nazarova Nigora Ravshanovna</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
<i>Norova Nilufar Norbo'ta qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
<i>Olimov Bahriddin Jalol o'g'li</i>	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
<i>Qizlarxon Azizova</i>	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
<i>Shadmankulova Dilyarom Xalikovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
<i>Shodiyeva Dilnoza Qodirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Abdurahmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
<i>Xasanova Iroda Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlantirish	580
<i>Xasanova Munisa Ziyodillo qizi</i>	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
<i>Алимбаев Айбек Байрамович</i>	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
<i>Jumamuratov Perdebay Tileubayevich</i>	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
<i>Тажбенова Дина Куанышовна</i>	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
<i>Усмонова Фируза Муродовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
<i>Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
<i>Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna</i>	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
<i>Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
<i>Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi</i>	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
<i>Amirqulova Feruza Abdurashidovna</i>	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafuz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Мухиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	

O'QUVCHILAR OVOZINI RIVOJLANTIRISHDA QO'SHIQ KUYLASH MALAKALARINI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

Karshiyeva Diyora Abduxakim qizi

A.Qodiriy nomli Jizzax davlat pedagogika universiteti
musiqa ta'limi va san'at yo'nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilar ovozi rivojlantirish jarayonida qo'shiq kuylash malakalarining shakllanishi va uning musiqiy ta'lim-tarbiyadagi o'rni tahlil qilingan. Qo'shiq kuylash mashg'ulotlari nafaqat estetik didni yuksaltirish, balki o'quvchilarda intellektual, ma'naviy, psixologik hamda fiziologik rivojlanishni ta'minlovchi muhim omil sifatida ko'riladi. Shuningdek, maqolada ovoz tarbiyasi jarayonida yuzaga keladigan muammolar, ularni bartaraf etish yo'llari hamda qo'shiq kuylash metodikasi haqida ilmiy-nazariy xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: intonatsiya, intellektual, repertuar, mutatsiya, qo'shiq kuylash malakalari, registr, tembr, musiqiy ta'lim, ovoz tarbiyasi, musiqiy qobiliyat, metodika, ijodiy rivojlanish, ovoz diapazoni.

Abstract: The article analyzes the formation of singing skills in the process of developing students' voices and its role in music education. Vocal lessons are considered an important factor not only in improving aesthetic taste, but also in ensuring the intellectual, spiritual, psychological, and physiological development of students. The article also provides scientific and theoretical conclusions about the problems that arise in the process of vocal education, ways to overcome them, and methods of teaching singing.

Key words: intonation, intellectual, repertoire, mutation, singing skills, register, timbre, musical education, voice training, musical ability, methodology, creative development, vocal range.

Аннотация: В статье анализируется формирование певческих навыков в процессе развития голоса учащихся и его роль в музыкальном образовании. Занятия вокалом рассматриваются как важный фактор не только совершенствования эстетического вкуса, но и обеспечения интеллектуального, духовного, психологического и физиологического развития учащихся. В статье также приводятся научно-теоретические выводы о проблемах, возникающих в процессе вокального образования, путях их преодоления и методике обучения пению.

Ключевые слова: интонация, интеллектуальный, репертуар, мутация, певческие навыки, регистр, тембр, музыкальное образование, постановка голоса, музыкальные способности, методика, творческое развитие, вокальный диапазон.

KIRISH

Hozirgi kunda bilamizki, zamonaviy ta'lim tizimida musiqa fanining o'rni beqiyos bo'lib, u yosh avlodning estetik dunyoqarashini shakllantirish, ma'naviy-axloqiy tarbiyasini boyitish va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Musiqa inson qalbiga bevosita ta'sir etuvchi san'at turlaridan biri sifatida o'quvchi shaxsiyatini barkamol inson qilib voyaga yetkazishda alohida ahamiyatga ega. Xususan, qo'shiq kuylash faoliyati o'quvchilarning nafaqat musiqiy didini, balki ularning nafas olish, nutq, intonatsiya, tinglash va eshitish qobiliyatini ham shakllantiradi. O'quvchilarning ovoz diapazoni, tembr va ijro madaniyatini rivojlantirish jarayoni ularning yosh xususiyatlari va fiziologik imkoniyatlariga mos tarzda olib borilishi lozim.

Sh.M. Mirziyoyev 2-fevral 2022-yili "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qaror'ida 2022–2023-o'quv yilidan boshlab ta'lim muassasalarida o'quvchi va talabalarni musiqa bilim hamda ko'nikmalarini oshirish, ularning qalbida milliy madaniyatga bo'lgan muhabbatni shakllantirish, yosh iste'dodlarni aniqlash va ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish bilan bir qatorda, umumiy o'rta ta'lim muassasalarida o'quvchilarning darsdan tashqari vaqtlarini mazmunli tashkil etish maqsadida ularning qiziqishlariga ko'ra amaliy to'garaklar tashkil etishga oid vazifalar belgilab berilgan. Shu sababli, pedagogik jarayonda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirish nafaqat musiqiy bilim berish, balki shaxsning ma'naviy kamolotiga xizmat qiluvchi jarayon sifatida qaraladi. Qo'shiq

1 <https://lex.uz/docs/-5849580>

kuylash jarayoni o'quvchilarda musiqiy qobiliyatlarning kompleks shakllanishini ta'minlaydi. Bu jarayon intonatsiya aniqligini rivojlantiradi, ritmik sezgirlikni mustahkamlaydi, nafasni to'g'ri ishlatish malakasini shakllantiradi, ansambl uyg'unligi va xor madaniyatini rivojlantiradi, estetik zavq uyg'otib, musiqiy didni shakllantiradi. Bundan tashqari, qo'shiq kuylash orqali bola o'z his-tuyg'ularini erkin ifoda eta oladi, jamiyat bilan muloqot qilish, o'zini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa shaxsning psixologik barkamolligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq amaliyotda bu borada bir qator muammolar ham uchraydi. Jumladan, o'quvchilarning ovozi noto'g'ri ishlatishi, baland registrlarda majburlab kuylashi, nafas olish texnikasining to'g'ri shakllanmaganligi, ovoz tarbiyasida tizimlilik va metodik ketma-ketlikning yo'qligi, ayrim pedagoglarning bolalar ovozi xususiyatlarini hisobga olmasligi hamda o'quvchilarda musiqiy eshituvning sustligi va intonatsiya noaniqligi bu boradagi eng asosiy muammolar hisoblanadi. Ularni bartaraf etish uchun o'quvchilarning yosh va fiziologik imkoniyatlariga mos qo'shiqlarni tanlash, to'g'ri nafas olish va artikulyatsiya mashqlarini muntazam bajarish, ovoz mashqlarini bosqichma-bosqichlik asosida tashkil etish, xor repertuarini milliy va jahon musiqiy merosi asosida boyitish hamda har bir mashg'ulotda pedagog tomonidan intonatsion aniqlik, ritmik uyg'unlik va ovoz salomatligiga alohida e'tibor berish lozim.

Ilmiy-nazariy hamda amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, qo'shiq kuylash mashg'ulotlarini tizimli yo'lga qo'yish o'quvchilar ovoz diapazonini kengaytiradi, musiqiy eshituvini sezilarli darajada rivojlantiradi, jamoaviy ijroda hamkorlik va intizomni shakllantiradi, o'quvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi, estetik didni yuksaltiradi va shaxsning ijodiy rivojiga xizmat qiladi. O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirish jarayoni musiqiy ta'limning markaziy bo'g'ini hisoblanadi. Bu jarayon faqatgina musiqiy bilim berish bilan cheklanmay, balki o'quvchilarning intellektual, ma'naviy va psixologik rivojlanishini ta'minlaydi. Ovoz tarbiyasi va qo'shiq kuylash malakalarining puxta shakllanishi orqali o'quvchilar musiqani chuqur his eta olish, uni to'g'ri ijro etish, jamoa oldida o'zini erkin namoyon qila olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bois, pedagogik amaliyotda ovoz rivojlantirish va qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishga alohida e'tibor berish, bu jarayonda metodik yondashuvlar va ilmiy asoslangan mashg'ulotlar tizimini qo'llash dolzarb vazifa hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ma'lum bir qo'shiqni kuylash jarayonining o'z talablarini to'g'ri va puxta bajargandan so'ng asarning musiqiy yo'nalishi orqali o'quvchilarda kuylash malakasining shakllanib borishiga katta e'tibor beriladi. Buning uchun esa quyidagi bosqichlar orqali maqsadga erishish rejalashtiriladi:

1. Oddiy va elementlar kuylashni o'rganishga erishish.
2. Oddiylikdan murakkablikka ko'chadigan mashqlar ustida ishlash.
3. Hosil bo'lgan kuylash mahoratidan o'rinli foydalanish.

Bu bosqichlar natijasi shunga chorlaydiki, o'quvchilarning o'zaro kuylash malakalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu borada ko'plab olimlar tadqiqotlar va ilmiy izlanishlar olib borganlar. Jumladan, Graham F. Welch (Buyuk Britaniya) – bolalar kuylashini va vokal rivojlanishni tizimli o'rganish, kuylash mashqlarining bolalarning musiqiy, ijtimoiy va emotsional rivojiga foydasi haqida tadqiqotlar olib borgan. Welch bolalarning kuylash qobiliyati yoshi va ta'lim imkoniyatlariga bog'liq ekanini, maktabdagi muntazam qo'shiq mashqlari uzoq muddatli ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatgan. Yana bir olim Edwin E. Gordon (AQSh) bo'lib, u – Music Learning Theory (audiatsiya – “audition”) orqali bolalarda tinglab o'rganish va ichki musiqiy fikrlashni shakllantirishda qo'shiq va eshitishga asoslangan mashqlarni markaziy deb hisoblagan.

Gordonning ishlarida qo'shiq va tinglash mashqlari bolalarning musiqiy tushunishini (audition) rivojlantirishda asosiy vosita sifatida tavsiya etiladi. Vengriyalik olim Zoltán Kodaly esa – ta'lim yondashuvi (Kodaly Method) qo'shiq kuylashni musiqiy layoqatning asosiy vositasi deb biladi: qo'shiq, solfejio va qo'l belgilaridan foydalanib bolalarda ohangni, intonatsiyani va musiqiy eshitishni shakllantirishga katta e'tibor qaratadi. Kodaly metodidan butun dunyoda bolalar vokal mashqlarida keng foydalaniladi. Bundan tashqari Emile Jacques-Dalcroze (Shveysariya) – Dalcroze yondashuvi (eurhythmic) harakat va ritm orqali musiqiy tushunishni va intonatsiyani rivojlantirishni ta'kidlaydi; tadqiqotlar shu yondashuv orqali qo'shiq intonatsiyasi va ritmni aniqlashni yaxshilash mumkinligini ko'rsatadi. Yana bir AQSh olimi Carl E. Seashore esa musiqiy qobiliyat tadqiqotlari bilan mashhur (AQSh, tarixiy) bo'lib, u musiqiy qobiliyatlarni o'lchash sohasida klassik tadqiqotlarni amalga oshirgan; uning ishlari eshitish (pitch, timbre, intonatsiya) komponentlarini baholash orqali qo'shiq mashqlarining nima uchun muhimligini tushuntirishga yordam beradi (tarixiy nazariy asos sifatida). Richard Miller esa vokal pedagogikasi tadqiqotlari bilan tanilgan bo'lib, u vokal texnika va fiziopedagogik yondashuvlar, ayniqsa bolalar ovozi sog'lom rivojlantirish uchun mashqlar va treninglarning mexanizmi haqida asarlar yozgan. U vokal mashqlarni anatomik va akustik jihatdan sharhlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Barchamizga sir emas, hozirda umumiy o'rta ta'lim maktablari oldida ham har tomonlama rivojlangan barkamol shaxsni tarbiyalashdek mas'uliyatli vazifa turibdi. Bu vazifani bajarishda san'atning barcha turlari qatori musiqa ta'limi va tarbiyasining o'rni beqiyosdir. Musiqa darsida o'quvchilar bilan amalga oshiriladigan har bir faoliyat turi musiqaning mazmunini ongli ravishda o'zgartirishga yordam beradi. Maktab musiqa madaniyati darslarida bolalarga xos musiqa tinglash, qo'shiq kuylash, musiqa jo'rligida turli harakatlar bajarish, bolalar cholg'u asboblari chalish, turli tadbirlarda qatnashish kabi mashg'ulotlar musiqaviy faoliyat mazmunini tahlil etadi. Musiqani faol ravishda tinglash o'quvchilarda o'ziga xos badiiy nafosatni hamda ijrochilik malakalarini shakllantiradi. Musiqa tinglaganidan so'ng asar haqida o'quvchilarning suhbatlari, o'zaro fikr almashuvlari juda katta tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lib, ularda musiqadagi obrazlarni, uning g'oyaviy-badiiy mazmunini, musiqaning o'ziga xos ifodaviylik xususiyatlarini anglash, ya'ni musiqani ongli idrok etish malaka va ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuning uchun o'qituvchi tinglash va kuylash uchun asarlarni tanlashda nihoyatda ehtiyotkorlik bilan ish tutmog'i lozim. Asarlar o'quvchi bolalarga tushunarli, mavzu jihatdan rang-barang va bolalar dunyosiga yaqin bo'lishi kerak.

O'qitish – o'qituvchi va o'quvchining birgalikdagi faoliyati bo'lib, bu jarayonda bolalarning ma'lumot olishi, o'qib ko'nikma va malaka egallashi, tarbiyalanib rivojlanishi nazarda tutiladi. Bo'lajak musiqa mutaxassislari yosh avlod ongiga yuksak tuyg'ularni singdirib, ularda ona vatanga muhabbat, go'zallikka intilish, uni asrash va yaratishga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otuvchi kasb egalari hisoblanadilar. O'qituvchi o'quvchilar ovozi tarbiyalashda vokal pedagogikasi uslublaridan keng foydalanishi lozim. Ashula aytishning o'ziga xos tomonlari bilan bog'liq qiyinchiliklari ham yo'q emas. Xonandaning ovozi o'ziga xos "musiqa asbobi" hisoblanadi. Biroq, kuylashdan oldin tinglay bilish ham zarur. Tinglaganda ayrim musiqa tovushlarini yoki ohangni tashkil etuvchi tovushlar ketma-ketligini aniq yetkaza oladigan darajada eshita bilish talab etiladi. O'z-o'zidan ma'lumki, ashula aytish uchun o'quvchida avvalo tabiiy musiqiy eshitish qobiliyati, musiqiy xotira va aniq ifodalash qobiliyati bo'lishi zarur. O'quv yilining boshida bolalardagi ana shu fazilatlar inobatga olinib, alohida reja tuziladi. Yakka qo'shiq o'rgatishda faqat yaxshi va a'lo darajada musiqiy qobiliyat hamda sog'lom ovozga ega bo'lgan o'quvchilar tanlab olinadi. Biroq tajriba shuni ko'rsatadiki, o'rtacha musiqiy qobiliyatga ega bo'lganlar ham uslubiy jihatdan to'g'ri va muntazam olib boriladigan mashg'ulotlar davomida musiqiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Eshitish va xotira xususiyatlari rivojlanadi hamda aniq ifoda etish malakalari shakllantiriladi. Oldindan tayyorlangan kuy namunalari va musiqiy parchalar vositasida har bir o'quvchining musiqiy va ashula aytish qobiliyatini sinab ko'rish mumkin (la-la-la, na-na-na yoki pam-pam-pam). Masalan, o'quvchining usulni ilg'ab olish darajasi murakkablik jihatidan turlicha bo'lgan usullar bilan sinab ko'riladi.

O'qituvchi tomonidan ovozda yoki cholg'uda chalingan ohangning usulini kaftlarini bir-biriga urish yoki qalamni stolga urish bilan bajarishi mumkin. Agar stolga urilgan usul to'g'ri takrorlansa, so'ngra murakkabroq usul orqali sinov o'tkaziladi. Bundan tashqari, o'quvchining kuylashida nafas tayanchi ham juda muhim hisoblanadi. Nafas tayanchi – nafas olish mushaklarining "o'yini", ularning qisqarganida, ya'ni harakatlanganda o'zaro aniq muvofiqlashgan hamkorligidir.

O'quvchilarning musiqiy xotirasi kuylardan parchalarni ketma-ket takrorlash vositasida tekshiriladi. Kuylashning qiyin yoki oson bo'lishi o'quvchining yoshiga bog'liq. O'rta va katta yoshdagi bolalar uchun nisbatan murakkab kuylar tanlanadi. Shundan so'ng, o'quvchining ovoz imkoniyatlarini tekshirishga o'tiladi. Kuylash malakalarini shakllantirishda mashqlar majmuasini yaratib, ularning maqsadga muvofiq bajarilishi muhimdir. Qayta kuylash usulining ikki sharti mavjud:

- o'quvchi kuylashda o'z oldiga aniq bir maqsad qo'yishi kerak;
- o'quvchi nimaga erishganini, har bir maqsad va vazifa asosida qanday natija berganini, qanday xato va kamchiliklarga yo'l qo'rganini bilishi hamda kelajakda bu xatolarni bartaraf etishga intilishi zarur.

Yuqoridagi shartlarning bajarilishi xor bo'lib kuylash faoliyati samaradorligini oshiradi. Ovoz diapazoni ayrim qo'shiqlar va mashqlarni turlicha, ya'ni yuqori va quyi pardalarda kuylatish orqali tekshiriladi, ovoz diapazonining yuqori va quyi tovush nuqtalari aniqlanadi. Avvalo, o'quvchining ashula ayta olish qobiliyati aniqlanadi. Agar diapazonda quyi va yuqori tovushlar bo'lib, o'rta tovushga ega bo'lsa, bunday ovoz alt (past ovoz) deb belgilanadi va bu maqsadga muvofiqdir. Diapazoni kuchli ovozning qaysi partiyaga mansubligi quyidagicha aniqlanadi: agar diapazonda quyi tovushlar kuchli bo'lsa – alt, yuqori tovushlar kuchli bo'lsa – diskant (yuqori ovoz) deb belgilanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yakkaxon qo'shiqchi ijrosining sifati, avvalo, uning ovozi va ijrochilik mahoratiga bog'liq. O'smirlar (11-18 yosh) organizmida butun hayotiy faoliyatiga ta'sir etuvchi yirik anatomik-fiziologik o'zgarishlar ro'y beradi; bu jarayonlar ovoz apparatida ham yuzaga chiqadi. Ovoz apparatining shakllanishi bola organizmidagi ayrim

a'zolarning o'sishi bilan chambarchas bog'liq, ayniqsa bunday hol o'g'il bolalarda yaqqol seziladi: ovoz bog'lamlari uzuniga kengayadi, eni odatda o'zgarmaydi, bo'g'iz tez o'sadi, ba'zan hiqildoq osti rivojlanmay qolishi kuzatiladi; bu esa nafas olish hamda bo'g'iz faoliyatining buzilishi bilan bog'liq. Shunga o'xshash hodisalar qiz bolalarda ham uchrashi mumkin, biroq o'g'il bolalardagidek aniq ifodalanmaydi. Mutatsiya davrining xarakterli tomonlaridan bo'lgan bo'g'izning tez o'sishi ovoz rivojlanishida nisbatan murakkab va xavfli palladir. Ovoz apparati 15 yoshdan 18 yoshgacha sekin-asta shakllanib boradi, 19 yoshda rivojlanish asosan to'xtaydi. 11-18 yosh oralig'i shartli ravishda uch bosqichga ajratiladi:

- 11-13 yosh – balog'atga yetish arafasi (ovoz apparatida yirik o'zgarishlar bo'lmaydi);
- 13-15 yosh – mutatsiya davri (balog'atning boshlanishi);
- 15-18 yosh – balog'atga yetish va bo'g'iz hamda butun ovoz apparati shakllangan bosqich.

Har bir bosqich o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, xorda ishlovchi rahbar bularni yaxshi bilishi lozim. Bolalar organizmi nihoyatda xilma-xil sur'atda rivojlanadi; mutatsiya davrida alomatlarning yuzaga chiqish muddatlari ham turlichadir. Shu bois xor jamoasida har bir bolaga individual yondashuv zarur. Mutatsiya yaqinlashganini aniq belgilash qiyin: odatda bola ovozi dastlab tiniqlashib, kuchga to'ladi, biroq tez orada ilgari oson ijro etilgan diapazonning yuqori tovushlari zo'riqish bilan aytila boshlaydi, ohang-tegishlar tez-tez buziladi, ovoz birxilligi, yoqimliligi va jarangdorligi pasayadi, diapazonda sezilarli o'zgarishlar yuz beradi. Qizlarda u odatda bir-ikki pardaga pasayadi, o'g'il bolalarda esa bir oktava va undan ko'proq darajada pasayishi mumkin. Bo'g'izning yallig'lanishi, shilliq ajralmalarning ko'payishi, nafas funktsiyasining buzilishi ba'zan ovozning vaqtincha yo'qolishiga olib keladi; bu hol o'g'il bolalarda ko'proq, biroq qizlarda ham, kam bo'lsa-da, uchrab turadi. Bu davrda o'g'il bolalarda hiqildoq tez o'sishi natijasida ovoz kichik oktava diapazoniga ko'chadi. Mutatsiya davri o'g'il bolalarda 6-9 oy – 2-3 yilgacha davom etishi mumkin; qizlarda odatda uzoq cho'zilmaydi, ba'zan 15-16 yoshda takrorlanishi yoki aynan shu yoshda birinchi marta boshlanishi ehtimoli bor. Mutatsiya arafasida muntazam, ammo ehtiyot choralariga amal qilingan holda ashula aytish ovozning silliq va tekis tarbiyalanishiga, hatto mutatsiya chog'ida ham ijroni davom ettirishga yordam beradi; agar mutatsiya o'tkir tarzda kechsa, mashg'ulotni bir muddat to'xtatib turish kerak bo'ladi. Bu davrda shifokor-foniatorga murojaat qilish nihoyatda muhim. Vokal mashg'ulotlarining vaqtini qisqartirish, baland tovushda kuylashni biroz kamaytirish tavsiya etiladi; toliqishning ilk alomatlari ko'ringanda mashg'ulotni darhol to'xtatish lozim. Bu qoidalarni musiqa o'qituvchisi bilishi va bolalarga aniq tushuntirib borishi zarur. Mutatsiya chog'ida ijroni butkul to'xtatib qo'yish tovush hosil qiluvchi organlarda shakllangan koordinatsiyalarning yo'qolishiga olib keladi; aksincha, chegaralangan vaqt bilan muntazam mashq qilish bu koordinatsiyalarni saqlaydi va mustahkamlaydi.² O'g'il bolalar mutatsiya davrida ham izchil shug'ullansa, jarayon silliq va deyarli sezilmay o'tishi mumkin:

- ular ovozini yetarlicha boshqarib, o'zlariga qulay tovushlarni tanlab kuylay oladi;
- bu paytda diskant va alt ovozigacha yozilgan asarlarni ijro ettirish maqsadga muvofiq.

Muntazam mashg'ulotlar jarayonida ovoz bog'lamlarining o'sishi notekis kechgani uchun diapazonni kengaytirishda juda ehtiyot bo'lish talab etiladi.

O'smir yoshdagi soprano va diskantlar uchun odatiy diapazon birinchi oktavadagi Do–Re notalaridan ikkinchi oktavadagi Fa–Solgacha bo'lishi mumkin; agar past tovushlar ko'p uchrasa, asarning tessiturasida past, yuqori tovushlar ustun bo'lsa, tessitura baland hisoblanadi. Juda past yoki juda baland tessitradagi ijro sun'iy aytishga olib kelib, bola ovozigacha salbiy ta'sir qiladi; shu sababli asar tanlashda o'qituvchi tessitura qulayligini doimo nazarda tutishi zarur. O'smirlarda – ham o'g'il, ham qiz bolalarda – tovush chiqarish mexanizmlarida farq yaqqol ko'rinadi: qizlarda diapazonning asosiy qismini markaziy registr tashkil etadi va u tabiatan aralash ovozga moslashgan (sof ko'krak va yuqori sado faqat chetki notalarda eshitiladi); o'g'il bolalarda esa aralash sado ko'proq sun'iy yo'l bilan hosil qilinadi, shu bois ularning diapazoni cheklangan bo'lishi mumkin, chunki ijro vaqtida ko'proq ko'krak registrdan foydalanadilar. Asosiy va aralash registrlarda tovush chiqarishni puxta o'rganganlaridagina diapazon kengayadi. Qizlar ovozi tabiatan markaziy (o'rta) registrga ega bo'lib, bu hol diapazonning barcha notalarini tekis chiqarishga imkon beradi; o'g'il bolalarda bunday registrda kuylash murakkabroq, ammo maxsus ovoz mashqlari yordamida zarur ko'nikmalar shakllantiriladi. Bolalar ovozini tarbiyalashda aralash ovoz turini takomillashtirib borish katta ahamiyatga ega: bu ovozning mayin chiqishini ta'minlaydi, registrlar o'rtasida o'tishni yengillashtiradi va diapazon bo'ylab tekis ijroga erishishga yordam beradi. Yuqori ovoqli qizlarda pastdan o'rta o'tish notalari 1-oktavaning Mi–Fa–Fa diyez pardalari, o'rtadan bosh registrga o'tish esa 2-oktavaning Fa–Fa diyez pardalari hisoblanadi; past ovozlarda o'tish notalari 1-oktava pardalarida, o'rtadan bosh registrga o'tish esa 2-oktavaning Do–Re pardalarida kuzatiladi. O'g'il bolalarda ikki

2 T.Akbarov "Bolalar ovozi rivojlanishining yosh davrlari bo'yicha xususiyatlari." "Oriental Art and Culture"Scientific-Methodical Journal-Volume 4 Issure 3/ June 2023.

asosiy registr mavjudligi bois bosh sadoga olib boruvchi tovushlar o'tish notalari sanaladi (masalan, diskantlarda 2-oktavaning Mi–Fa–Fa diyev, atlarda esa 2-oktavaning Do–Re pardalari). O'smirlar bilan ishlaganda ko'krak registridan o'rinni foydalanish juda muhim: undan ortiqcha foydalanish ovozni baqiroq qilib qo'yishi mumkin. Ovoz kuchi diapazon bilan bevosita bog'liq; diapazonning turli qismlarida muayyan darajada ovoz kuchi talab qilinadi, aks holda ovozga zarar yetishi ehtimoli bor. Bolalar ovozi tiklanish davrida baland bo'lishi shart emas: ovozning go'zalligi uning jarangdorligi, yengilligi va soddaligidadir. Tabiiy ovoz kuchi orqali jarangdorlik va sadolarning jozibadorligiga erishish o'qituvchiga bolalar ovozining sog'lom rivojlanishini ta'minlash imkonini beradi; eng baland sadoga odatda o'rtacha kuch bilan erishiladi. Ovoz jarangdorligi ko'p jihatdan tembrga (ovoz tusiga va chiroylligiga) bog'liq; o'smirlik davrida to'g'ri va muntazam kuylash natijasida tembr asta-sekin aynan shu ovozga xos sifatlar bilan boyiydi. Tembrni to'g'ri tarbiyalash – bolalarni diapazonning turli qismlarida unli tovushlarni to'g'ri va jarangdor ijro etishga o'rgatish demakdir.

Vokal texnikasi va ijrochilik bilimlarini rivojlantirishda eshitish taassurotining ahamiyati haqida aytib o'tdik. Bu o'rinda xonanda tarbiyasida o'rnak bo'la oladigan yuqori malakali ijrochilarni tinglash zarurdir. Avval eshitish qobiliyati eng sezilarli xatolarni ajrata olsa, bora-bora malaka oshgan sari mayda xatolarni ham anglash imkoniga ega bo'ladi.³ O'quvchilar ovozini rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishni tahlil qiladigan bo'lsak, bolalarning musiqiy rivojlanishida eshitish qobiliyati markaziy o'rin tutishi barchamizga sir emas. Chunki kuylash jarayoni nafaqat tovush chiqarish, balki uni boshqarish, ohang va ritmni to'g'ri idrok etish, o'z ovozini boshqa kuylovchilar bilan uyg'unlashtirish kabi murakkab psixofiziologik jarayonlarni talab qiladi. Eshitish qobiliyati bolaning musiqiy tafakkuri, estetik didi va ijodiy qobiliyatining shakllanishida hal qiluvchi omillardan biridir. Kuylash jarayonida eshitishning asosiy vazifalari:

Tovush balandligini idrok etish – bola kuylashda tovushlarning past-balandligini aniqlay olishi, ularni eshitib taqqoslashi va ovozini shunga moslashtira olishi kerak. Bu jarayonning asosi – musiqiy eshitish qobiliyatidir.

- Ohangni saqlash – kuylashda eng muhim jihatlardan biri ohangni buzmaslikdir. Bola o'z eshitish qobiliyatidan foydalanib, kuylayotgan qo'shiqdagi notalarni to'g'ri talaffuz qiladi va ohangni izchil davom ettiradi.
- Ritmni sezish – eshitish orqali bola musiqadagi ritmik birliklarni idrok etadi va uni kuylash jarayonida aniq ifodalaydi.
- Ansambli uyg'unligini ta'minlash – xorda kuylayotgan bolalar bir-birlarini eshitib, o'z ovozlari jamoa bilan uyg'unlashtiradilar.

Bu musiqiy eshitish sezgisi rivojlangan bolalargina to'g'ri uddalashlari mumkin bo'lgan vazifadir. Eshitish qobiliyati va kuylash madaniyati o'rtasidagi bog'liqlik: Bolada eshitish qobiliyati qay darajada rivojlangan bo'lsa, uning kuylash madaniyati ham shunga yarasha shakllanadi. Masalan, musiqiy eshitishi kuchli bo'lgan bola ohangni eshitib tezda yod oladi, qo'shiqning intonatsiyasini aniq ijro qiladi, dissonans yoki ohangdagi xatoni tezda sezadi, o'z ovozini boshqarish va nazorat qilishni o'rganadi. Eshitish qobiliyati zaif bo'lgan bolalar esa kuylashda ko'pincha baland-pastni noto'g'ri ijro etadilar, ritmdan chiqib ketadilar, ovozlarini boshqalarnikiga uyg'unlashtirishda qiynaladilar. Shu sababli o'qituvchi yoki dirijorning vazifasi – bolalarda musiqiy eshitishni muntazam mashqlar orqali rivojlantirishdir. Bolalarda eshitish qobiliyatini rivojlantirish usullari esa musiqiy o'yinlar – tovushlarni farqlash, ritmik urishlar, qo'shiqdagi notalarni topish kabi o'yinlar eshitish qobiliyatini mashq qildiradi. Tovushlarni taqqoslash mashqlari – ikki yoki undan ortiq tovushni tinglab, ularning qaysi biri balandroq yoki pastroq ekanini aniqlash. Unisonda kuylash – bolalar bir ohangni birgalikda kuylash orqali o'z eshitishlarini mustahkamlab boradilar. Musiqa tinglash – klassik va xalq qo'shiqlarini diqqat bilan tinglash, ohanglarni eslab qolish eshitish sezgisini rivojlantiradi. Xoriy mashqlar – ikki ovozli yoki ko'p ovozli qismlarni kuylash orqali bola o'z ovozini nazorat qilishni, boshqalar bilan uyg'unlashishni o'rganadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Eshitish qobiliyatining shaxsiy va ijodiy rivojlanishga ta'siriga kelsak, musiqiy eshitish faqat kuylash uchun emas, balki bolaning umumiy intellektual va estetik rivojlanishi uchun ham muhimdir. Bolalarda kuylashda eshitish qobiliyatining ahamiyati nihoyatda katta. Chunki aynan eshitish orqali bola musiqani his qiladi, ohangni anglaydi, ovozini to'g'ri boshqaradi va kuylash madaniyatini shakllantiradi. Musiqiy eshitish qobiliyati rivojlangan bola nafaqat yaxshi kuylaydi, balki musiqadan estetik zavq oladi, uni to'g'ri idrok etadi va ijodiy faoliyatda muvaffaqiyat qozonadi. Shu bois, musiqiy tarbiya jarayonida bolalarda eshitish qobiliyatini shakllantirish va mustahkamlash eng asosiy vazifalardan biri bo'lishi kerak.

3 B.Shaxnazarova. Xonandalik uslubiyoti asosolari. o'quv qo'llanmasi. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi Respublika axborot va metodika markazi.31-b.Toshkent 2017.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh. M. Mirziyoyev. 2022-yil 2-fevral. "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qaror. PQ-112-son, 1-band. <https://lex.uz/docs/-5849580>
2. B. Qo'ldashboyev. Vokal ijrochiligi. O'quv qo'llanma. O'zbekiston davlat konservatoriyasi. Toshkent – 2024. 11-b.
3. B. Mustafoyev. Musiqa o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. Buxoro davlat universiteti. Buxoro – 2021. 70-b.
4. B. Shaxnazarova. Xonandalik uslubiyoti asoslari. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi Respublika axborot va metodika markazi. Toshkent – 2017. 31-b.
5. E'zozxon Qobilova. "Boshlang'ich sinflarda kuylash malakalarini shakllantirish uslubi" maqolasi. Oriental Art and Culture Scientific-Methodical Journal. Volume 2, Issue 4. December 2021. Qo'qon davlat pedagogika instituti.
6. G. M. Sharipova, G. T. Tojjeva. Musiqa metodikasi. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti". Toshkent – 2012. 5-b.
7. T. Akbarov. "Bolalar ovozi rivojlanishining yosh davrlari bo'yicha xususiyatlari". Oriental Art and Culture Scientific-Methodical Journal. Volume 4, Issue 3. June 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.